

Dubrovačanin Vinko Vlčić Dmitrov livornski kartograf 16. stoljeća

Stari Dubrovnik imao je stoljetnih pomorskih, trgovačkih, a donekle i kulturnih veza, s toskanskom lukom Livornom. Na temelju građe u Historijskom arhivu u Dubrovniku već je nešto objavljeno o tome (Z. Vekarić, Z. Šundrica, I. Mitić). Ali građa je toliko bogata da je sada proučava Vinko Ivančević koji priprema da je objavi u opširnoj radnji pod naslovom »Luka Livorno i dubrovački brodovi«.

S lukom Livornom povezan je i rad našeg Dubrovčanina kartografa Vinka Vlčića Dmitrovog iz druge polovice 16. i početka 17. stoljeća. Vlčić nije kod nas nepoznat, jer su o njemu već pisali Petar Matković u Radu JA 130 (1897), Nikola Žic u Jadranskoj straži (1935, 1) i Josip Luetić u Pomorskoj enciklopediji (1964, 8). Mnogo više je o njemu objavljeno u Italiji. Ali kao neki naši ljudi koji su radili u Italiji, naročito u dalekoj prošlosti, tako je i Vlčić tamo smatran Talijanom. Naime, nezgodna je činjenica da na Siciliji ima grad koji se jednako zove kao što glasi talijansko ime našeg Dubrovnika tj. *Ragusa*. To je zavelo Talijane pa su one naše ljude, koji su uz svoje ime dodavali mjesto odakle su rodom — što se u prošlosti često običavalo (u našem slučaju *Rachuseus*) — proglasili Talijanima iz Sicilije.

Uvaženi talijanski pomorski povjesničar Gino Guarnieri objavio je nekoliko vrijednih djela o pomorstvu Livorna. Djela predstavljaju opširnu obradu povijesnih dokumenata, koji se u njima posebno objavljuju među priložima, a usto su bogato ilustrirana vrlo dobrim fotografijama starog Livorna i nautičkih karata, prvenstveno onih koje su izrađene u Livornu. Tako ti radovi imaju izuzetnu važnost pri proučavanju pomorske povijesti Livorna. Između tih njihovih djela spadaju (da nabrojim samo neka) *Livorno Marinara* (1962., str. 959), *Il Principato Mediceo nella Scienza del Mare* (1963., str. 477) i *La Scuola Livornese di Cartografia Nautica* (Pisa 1965., str. 63, 20 slika i 2 table u bojama). Guarnierijevim zauzimanjem, a darežljivošću Trgovačko-industrijske i poljoprivredne komore iz Livorna. Historijski arhiv u Dubrovniku je došao do vrijednog Guarnierijevog djela *Livorno Marinara*.

Guarnieri u svojim djelima za našeg Vlčića na više mjesta kaže *siciliano di Ragusa*. To ponavlja i u svom posljednjem djelu izašlom prošle godine 1965. o livornskoj školi za nautičku kartografiju. Ta škola izrađivala je nautičke karte od godine 1592. do 1688. Osim našeg Vlčića tu su radili kartografi Sicilijanac Giovanni Oliva, Giovanni Battista Cavallini i Pietro Cavallini iz Genove (po svoj prilici otac i sin) i Englez Robert Dudley. Proizvodi livornske kartografske škole mogu se mjeriti s glasovitim nautičkim kartama koje su proizveli Genova, Venecija, Ancona, Napulj i Messina.

Naš Vlčić je ponajprije radio u Livornu i talijanski povjesničari jednodušno ga smatraju prvim osnivačem pomorske kartografije u Livornu odnosno utemeljiteljem spomenute livornske škole. Guarnieri ga naziva *caposcuola di Cartografia Nautica Livornese*. Koliko se do sada zna Vlčić bi bio izradio sedam karata, od kojih četiri u Livornu (g. 1592, 1598, 1600 i 1601). Kasnije je radio u Napulju i tamo izradio tri karte (1593, 1606 i 1607). Dok se za njegovih šest karata zna gdje se nalaze, prva najranije izrađena karta g. 1592. na žalost se danas ne može pronaći i nema njenih fotoreprodukcija. Ali ju je g. 1908. opisao A. Mori u *Rivista Geografica Italiana*. U spomenutom svom djelu Guarnieri donosi reprodukcije dviju Vlčićevih karata, jedne iz g. 1593. (koja uglavnom prikazuje istočni dio Sredozemnog mora od Korzike do Crnog mora) i druge iz 1601. (grčki Arhipelag s Peloponezom i jednim dijelom Male Azije).

Na ove retke ponukala me je Guarnierijeva *Nota corettiva*. Naime, taj talijanski naučenjak, čim je saznao za literaturu koja kod nas postoji o Vlčiću i uvjerio se da se radi o dubrovačkom podrijetlu tog kartografa, ne preza da za svoje već izašlo gore spomenuto djelo o livornskoj kartografskoj školi tiska posebni ispravak od osam stranica. Taj ispravak je istog formata kao i njegovo djelo pa mu se može lako priložiti što je i bila piščeva namjera.

U tom ispravku Guarnieri prevodi u cjelini natuknicu, koju je u Pomorskoj enciklopediji 1964., 8, 137 napisao J. Luetić. Taj prijevod popraćuje svojim tumačenjima i izriječkom kaže da više nema sumnje da je Vlčić Dubrovčanin, a ne Sicilijanac. Prema tome — zaključuje dalje Guarnieri — livornska škola za nautičku kartografiju vuče svoje podrijetlo iz Dubrovnika sa Vinkom Vlčićem Dmitrovim u g. 1592. Naš zemljopisac Petar Matković pretpostavljao je da bi Vlčić mogao biti učenik ili suradnik sicilijanskog kartografa G. Olive. Međutim, Guarnieri tako ne misli, jer nije poznata ni jedna karta na kojoj bi ta dva kartografa zajedno radila. Dočim — kaže Guarnieri — ima dokaza da je Oliva radio karte u zajednici sa denovskim kartografima Cavallinijima. Da bi potkrijepio tu svoju tvrdnju Guarnieri dalje iznosi kako je način Vlčićevog rada, koji je više venecijanski, sasna različit od Olivinog sicilijanskog načina. Osim toga Guarnieri kaže da je Oliva prešao u Livorno nakon što ga je Vlčić bio napustio prije 17 godina.

Iznosim ove podatke da istaknem kako se danas u talijansko-hrvatskim odnosu uopće talijansko-jugoslavenskim odnosima krenulo pravim putem ne samo na političkom već evo i na naučnom polju. Putem koji je posve različit od ranijeg pogrešnog i štetnog puta talijanske iredente.

Na kraju želim još spomenuti da je Guarnieri u svom neumornom proučavanju povijesti Livorna naišao da je bilo i Dubrovčana (Đuro Dolisti, Ambroz Gozzi, Ivan Restidi Andrijin) koji su pripadali livornskom redu Vitezova sv. Stjepana. Taj red je poznat zbog svoje borbe u 16. i 17. stoljeću protiv berberskih i drugih gusara, koji su ometali slobodnu plovidbu na Sredozemnom moru. Kao mjesta njihove borbe među ostalim spominju se i Split, Herceg-Novi, Kotor, Bar, Ulcinj itd.

Žudnja litalice

Iz tebe je svuda izraslo
Trnje

I zalud tražim put
U ogledalu tišine moje
Tvoja nepomičnost
Nestala je

Kao i ja što nestajem

I ponovo se vraćam

U tvoj baletni ritam

Besmrtne drame . . .

Želim da moj ples

Po trnju

Krv ne ispiše

Bolne jauke i jecaje

U niskom svodu

Kamenih krovova . . .

Jer — neko oko u strahu

Uvijek će čekati otvoreno

Da uđeš sa mnom

U prostor

Gorućeg kamina . . .

— Ogrij se

Na ljubavi moje žene

Smiri se

Na bijeloj plahiti

Mog nedirnutog kreveta

Spavaj, spavaj . . .

Tihim snom djeteta

Sutra će nas probuditi

Osamljena vjerna žena

I odvesti opet do obale

U plavilo

Novog lutanja . . .

Vojislav MATULINA, Zadar